

Danmarks Mission ved OSCE, IAEA og CTBTO

Wien, den 10. december 2008

Nyt fra OSCE-missionen

OSCE's Ministerrådsmøde i Helsinki 4.-5. december 2008

OSCE's ministerrådsmøde den 4. - 5. december i Helsingfors blev forholdsvis vellykket, selv om det fandt sted i et politisk klima præget af Georgien-konflikten og andre aktuelle stridsspørgsmål mellem øst og vest. Udenrigsministeren deltog sammen med 49 andre ministre (ud af 56), hvilket var den højeste ministerdeltagelse i en årrække. Mødet blev gennemført i en ganske god atmosfære, og der blev vedtaget en række beslutninger, som Danmark og andre vestlige lande havde prioriteret højt, især inden for den menneskelige dimension.

Ligesom de fem forudgående år sluttede mødet uden en politisk sluterklæring. Især takket være et effektivt finsk formandskab var man tæt på enighed, men i sidste ende havde Rusland, Serbien og Azerbajdjan forbehold mod enkelte dele af teksten.

Det lykkedes ikke at opnå enighed om regionale erklæringer vedr. henholdsvis Georgien og Moldova, hvilket der dog ej heller havde været forventning om forud for mødet. Man nåede derimod til enighed om en regional erklæring vedr. Nagorno-Karabakh, hvori man under henvisning til Moskva-erklæringen af 2. november 2008 hilser det positive momentum i fredsprocessen velkommen og opfordrer parterne til at intensivere bestræbelserne i forhandlingsprocessen m.h.p. at påbegynde udarbejdelsen af en omfattende fredsaftale.

***

Målt i antallet af vedtagne tekster fik den menneskelige dimension en fremtrædende position ved mødet. Set med danske øjne er det især væsentligt, at det lykkedes at få vedtaget en tilfredsstillende erklæring i anledning af 60-året for FN's Menneskerettighedserklæring. Dermed udgår der for første gang i mange år en vedtagelse fra et ministerrådsmøde med fokus på OSCE's klassiske menneskerettigheds- og demokratidagsorden. Det var ikke muligt at nå til enighed om nyskabende formuleringer, men det må betragtes som positivt, at der kunne opnås konsensus om en genbekræftelse af de eksisterende OSCE-forpligtelser og – overraskende – om positiv omtale af OSCE's institutioner, navnlig ODIHR. Fra dansk side havde man lagt særlig vægt på en balanceret omtale af religions- og ytringsfriheden. Når erklæringen ikke blev

endnu stærkere, skyldes det primært modstand fra russisk og belarussisk side, men på visse områder også amerikansk skepsis over for omtale af FN-forpligtelser og –dokumenter.

Også den tysk initierede beslutning om retsstatsprincipper sender et positivt signal om fokus på OSCE's kerneområder og danske prioriteter inden for den menneskelige dimension. Forhandlingsprocessen var her præget af større velvilje fra russisk side, end det var tilfældet under forhandlingerne af ovennævnte erklæring. Dette resulterede ikke desto mindre i en mindre forpligtende tekst, end mange vestlige lande havde håbet. Der opnåedes dog enighed om et relativt stærkt menneskerettighedsperspektiv, og det lykkedes at opnå konsensus om en –rudimentær – omtale af samarbejde med internationale institutioner på torturområdet. I forbindelse med den endelige behandling i den Forberedende Komité gav Danmark støttet af ni andre vestlige lande udtryk for beklagelse over, at denne formulering ikke kunne være stærkere.

Der opnåedes endvidere enighed om en beslutning om OSCE's bidrag til Alliance of Civilizations – teksten fik på grund af udtalt skepsis fra USA's og Vatikanstatens side mod Alliancen generelt ikke noget stærkt indhold, men kan dog udgøre et udgangspunkt for en videreudvikling af samarbejdet. Formandskabets ønske om beslutninger vedrørende menneskehandel og roma/sinti blev opfyldt, og endelig kom det efter relativt vanskelige forhandlinger på ukrainsk/armensk initiativ til vedtagelse af en kortfattet Erklæring i anledning af 60-året for FN's konvention vedr. folkemord.

Det er endelig værd at bemærke, at spørgsmålet om OSCE's valgobservationsindsats ikke kom til at spille nogen rolle; Rusland og Belarus afstod i år fra at forfølge sagen i særligt omfang, om end man under forhandlingerne løbende omtalte sin fortsatte utilfredshed.

I den militære dimension (Forum for Sikkerhedssamarbejde, FSC) blev det blandt andet besluttet at videreføre implementeringen af dokumenterne om Small Arms and Light Weapons (SALW) og Lagre af Konventionel Ammunition samt forpligtelserne i Wien-dokumentet 1999 vedrørende tillids- og sikkerhedsopbyggende foranstaltninger. Sideløbende med ministerrådsmødet blev der afholdt møder i NATO-kredsen, hvorunder man i første række drøftede udarbejdelsen af et fælles NATO-indlæg i Wien som reaktion på Ruslands forventede manglende deltagelse i CFE-informationsudvekslingen den 15. december 2008. Udenrigsminister Steinmeier oplyste i øvrigt, at Tyskland agter at indkalde et ekspertmøde på højt niveau vedrørende CFE.

I den økonomisk- og miljømæssige dimension lykkedes det kun at få vedtaget beslutningen vedr. opfølgning på dette års tema for det økonomiske og miljømæssige forum – samarbejde vedr. maritime og indlands vandveje. Det andet beslutningsudkast vedr. OSCE's rolle i forhold til sikkerhedsaspekter af klimaforandring blev blokeret af Rusland. Man fandt fra russisk side

ikke, at det var relevant, at OSCE beskæftigede sig med dette emne. Det er dog bemærkelsesværdigt, at det lykkedes det finske formandskab at opnå enighed om dette beslutningsudkast blandt 55 ud af 56 deltagerlande. Det kommende græske OSCE-formandskab blev derfor af mange lande opfordret til at arbejde videre med dette emne i 2009.

I tråd med den traditionelle enighed inden for dette område, der er en prioritet for såvel Rusland som USA, vedtog ministrene også i år en beslutning vedr. yderligere OSCE-tiltag til bekæmpelse af terrorisme. Der kunne derimod ikke opnås konsensus om en beslutning vedr. OSCE-aktiviteter på grænsesikkerheds- og managementområdet. Dette skyldtes primært russisk og amerikansk uenighed vedr. omtalen af sidste års ministerrådsbeslutning om et OSCE-engagement vedr. Afghanistan, herunder især en foreslået henvisning til grænsesikkerhedsprojekter inde i Afghanistan.

På nederlandsk initiativ traf ministrene tillige beslutning om, at det kommende græske formandskab skulle konsultere de deltagende stater om muligheden for at få styrket OSCE's retlige grundlag og rapportere herom til ministerrådsmødet i Athen i december 2009. Initiativet tager særligt sigte på at få genoptaget processen til vedtagelse af en konvention om juridisk personlighed, privilegier og immuniteter for OSCE, som en arbejdsgruppe havde færdiggjort udkastet til forud for ministerrådsmødet i Madrid i 2007. Bestræbelserne på at få konventionen vedtaget strandede i Madrid - og igen i Helsingfors - på et russisk krav om samtidig vedtagelse af et Charter for OSCE – d.v.s. en grundlæggende traktat, der fastlægger rammerne for organisationens virke og de forskellige institutioners status – et krav USA vedvarende har afvist med stor bestemthed.

***

Udenrigsminister Stubb karakteriserede under det afsluttende plenum mødet som konstruktivt og substantielt, omend han beklagede, at det trods mange bestræbelser ikke lykkedes at opnå enighed om en sluterklæring. Derudover fremhævede han især drøftelserne om europæisk sikkerhed samt overvejelserne om de eventuelle næste skridt i disse drøftelser.